

บทที่ 2

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานเขียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครุฑทั่วไป และครู-
พลศึกษา ที่จะนำมากล่าวอ้างอิง ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

นักการศึกษาไทย ได้ให้ความหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของ
ครุฑไว้ในหนังสือและบทความต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ภิญโญ สาร (2519 : 283) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า
บทบาท หมายถึง ความมุ่งหวังที่บุคคลในตำแหน่งใด ตำแหน่งหนึ่งควรกระทำหรือ
แสดงพฤติกรรมอย่างไรอย่างหนึ่ง ออกมาในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง บทบาท
หน้าที่นี้มีควบคู่กับตำแหน่งที่บุคคลดำรงอยู่เสมอ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 453) ได้ให้ความหมายของ
คำว่า บทบาท ว่าหมายถึง น. การทำตามตามบท , การร่าตามบท , โดย
ปริยาย หมายความว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาท
ของครู

กูด (Good : 502) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ เป็นสองนัย
"นัยหนึ่ง หมายถึง พฤติกรรมของแต่ละคนที่แสดงออกอยู่เป็นประจำภายในขอบ
เขตของกลุ่ม อีกนัยหนึ่ง หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนที่แสดงออก
ตามหน้าที่ที่มีอยู่ในสังคม"

สรุปได้ว่า บทบาท เป็นแบบแผนพฤติกรรมการแสดงออกของแต่ละบุคคล
ที่แสดงออกตามตำแหน่งหน้าที่ และนอกเหนือจากตำแหน่งหน้าที่

ในปี พ.ศ. 2513 สภามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ ได้จัดให้มีการ
ประชุมทางวิชาการ เรื่อง "ครุฑกับเสถียรภาพของประเทศไทย" ในการประชุมครั้งนี้

สารโจนัน บัควี (2513: 42-43) ได้กล่าวถึง ครูในฐานะวิชาชีพชั้นสูงไว้ว่า ครูจำเป็นจะต้องมีความรู้ ทักษะ และทักษะในแนวทางต่อไปนี้ คือ วิชาสามัญทั่วไป วิชาสามัญ เอก โท เฉพาะตัว วิชาการศึกษา และสมรรถภาพในการเป็นครู ซึ่งสมรรถภาพในการเป็นครู ครูจะต้องสร้างตัวเองให้มีความสามารถต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี โดยใช้หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้ หลักการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก สร้างบรรยากาศให้เหมาะสมที่จะเกิดการเรียนรู้ วางแผนการสอนอย่างละเอียด ใช้วิธีการสอนอย่างเหมาะสม ใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ

2. สามารถอบรม แนะนำ และปกครองนักเรียนได้เป็นอย่างดี โดยใช้หลักการที่ว่า ถ้าทุกคนสร้างคุณธรรม และหลักธรรมต่าง ๆ ไว้ประจำตัวได้แล้ว ก็ย่อมจะปกครองตนเองได้ หลักและวิธีการของการแนะนำ สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้ปกครองนักเรียน

3. สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยร่วมมือในการวางแผนและรับหน้าที่ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีกับผู้ร่วมงานทั้งปวงของโรงเรียน

4. สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพอันดี และร่วมมือกับชุมชน โดยช่วยเหลือร่วมมือในการแก้ไขปัญหา และปรับปรุงชุมชน ทำให้ชุมชนสนใจโรงเรียน และสนับสนุนโรงเรียนในทางที่เหมาะสม

5. สามารถเป็นครูชั้นอาชีพ โดยรู้จักเพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครู โดยการเขียน การพูด การค้นคว้า การวิจัย การเป็นสมาชิกที่ดีของสมาคมองค์การ หรือ สถาบันทางการศึกษา รักษาขนบธรรมเนียมครู ช่วยเหลือครูใหม่ และครูฝึกสอน

ในปี 2514 สุจริต เพียรชอบ (2514 : 108-117) ได้เขียนบทความเรื่อง "บทบาทของครูในสังคม" สรุปได้ว่าครูควรจะต้องมีบทบาทดังต่อไปนี้

1. บทบาทในการให้การศึกษา โดยให้การศึกษาแก่นักเรียน ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรง และให้การศึกษาแก่ประชาชน ซึ่งสามารถทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม
  2. บทบาทในการอบรมศีลธรรมจรรยา โดยการอบรมบ่มนิสัยประชาชน และเป็นแบบฉบับที่ดีแก่นักเรียนและประชาชน ทั้งในด้านความประพฤติ และการวางตนในด้านต่าง ๆ
  3. บทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งอาจจะทำได้ในเวลาสอนในชั้นเรียน และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน การน่านักเรียนไปร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น และครูจะต้องทำหน้าที่ เป็นทั้งผู้รักษา ถ่ายทอด และฟื้นฟูวัฒนธรรม
  4. บทบาทในการร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนที่ตน เป็นสมาชิก
  5. บทบาทในการ เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน
  6. บทบาทในการศึกษาวิจัย และวิเคราะห์สังคม ซึ่งผลจากการศึกษา และวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์ ทั้งในด้านการจัดหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตร การสอน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน และชุมชน รวมทั้งการปรับตัวของครูให้เข้ากับสภาพสังคมนั้น ๆ
  7. บทบาทในการสร้าง และรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน กับชุมชน ซึ่งความสัมพันธ์อันนั้นจะก่อให้เกิดความช่วยเหลือ การให้บริการซึ่งกัน และกัน ครูสามารถใช้บริการซึ่งมีอยู่ในชุมชน ในด้านเอกสาร อุปกรณ์วัสดุทัศนศึกษา วิทยากร การสัมภาษณ์ การศึกษานอกสถานที่ หรือทัศนศึกษา
  8. บทบาทในการปฏิรูปสังคม เมื่อพบจุดอ่อน หรือข้อบกพร่องของสังคม
- บุญถิ่น อัตถากร (2514 : 28) ได้เขียนบทความเรื่อง "แนวนโยบายผลิตครูในอนาคต" กล่าวถึง ลักษณะของครูที่ดี ว่าควรมี 3 ประการ คือ
1. ครูควร เป็นผู้มีความรู้ คือ มีทั้งความรู้ในเนื้อหาวิชาซึ่งจะต้องสะสมเพิ่มพูนอยู่เสมอ และมีปัญญา

2. ครูควร เป็นผู้ที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม วัฒนธรรม และมีสุคติธรรม
3. ครูควร เป็นผู้ที่มีความสามารถในกลวิธีการสอน สามารถถ่ายทอดความรู้ และวิถีทางแห่งปัญญา และอบรมชักนำเด็กไปสู่หนทางอันดีงาม

คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (2518:142-144) ได้กำหนดบทบาทของครู ไว้ดังนี้คือ

1. รักการอ่าน รักการศึกษา ค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความมั่นใจ และศรัทธาในอาชีพครู
2. มีความคิดเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออก เผยแพร่ความคิดเห็น หรือความรู้ใหม่ ๆ ต่อสาธารณะ หรือ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนโดยบริสุทธิ์ใจ
3. ประพฤติและวาง ตน อยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยาอัน เป็นบรรทัดฐาน เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ในชุมชน
4. ประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้เลี้ยงชีพพอสมควร แก้อัตภาพ มานะบากบั่น มัธยัสถ์ อุดมอม ไม่เห็นแก่ความเจริญทางวัตถุ เกินกว่าคุณธรรม และจริยธรรม
5. เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการ เป็นผู้บอก ผู้แสดงนำ เสียทุกกรณีในการ เรียนมา เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิดริ เริ่ม สนับสนุนให้นัก เรียนมีบทบาทสำคัญ ในกระบวนการ เรียนรู้ เป็นผู้ช่วยและผู้แนะให้นัก เรียนมีหลัก รู้จักวิธีที่จะศึกษา ค้นคว้า และเลือกทางของตนเองได้ โดยไม่มีการบังคับให้เชื่อตามครู เปิดโอกาสให้นัก เรียนได้ใช้ความคิดอิสระอย่างมี เหตุผล
6. ฝึกให้นัก เรียนมีความสามารถในการทำงานรวมกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ อดทนต่อการถูกวิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความอดกลั้น มีวินัยในตนเอง สำนึกในสิทธิของตนและผู้อื่น เคารพกฎของสังคมในการอยู่ร่วมกัน รู้จักใช้สิทธิและพิทักษ์สิทธิ รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม รู้แพ้รู้ชนะ เคารพเสียงส่วนมากรับฟัง เสียงส่วนน้อย

7. สนใจศึกษาธรรมชาติ และความแตกต่างในตัวของศิษย์แต่ละคน เพื่อนำมาเป็นข้อสังเกต พิจารณาในการปฏิบัติตัวต่อศิษย์ให้ความรักความสนใจ เอาใจใส่อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ได้รับความสนิทสนม และความไว้วางใจจากศิษย์ เป็นการขจัดช่องว่างระหว่างครูกับศิษย์อย่างได้ผล

8. พยายามค้นหาความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน เพื่อหาทางส่งเสริมแนะนำการเลือกวิชา และอาชีพแก่นักเรียนให้เหมาะสม

9. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนฝึกฝนในคุณธรรม จริยธรรม โดยไม่หลงไหลในวัตถุ และเห็นคุณค่าของการรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ

10. มีความรู้และความสนใจในการเกษตรพอที่จะเข้าใจ และสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเกษตรในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี โดยคำนึงว่า สังคมไทยส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม

11. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดยประพฤติตนเป็นแบบอย่าง และชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามโอกาสอันเหมาะสม

12. รักความยุติธรรม และกล้าหาญที่จะต่อสู้เพื่อความ เป็นธรรมของสังคม ด้วยปัญญา และสติ ตามกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสมตามขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และตามสิทธิแห่งกฎหมาย

13. หาโอกาสเข้ามีส่วนร่วมโดยเต็มใจในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น โดยเฉพาะในชนบท เพื่อสร้างสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในท้องถิ่น

เมธ เมธสีมา (2518: 18-20) ได้เขียนบทความเรื่อง "บทบาท ความรับผิดชอบของครู" กล่าวว่า ครูจะต้องมีความรับผิดชอบดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมงาน โดยการให้ความร่วมมือ และรับผิดชอบร่วมกัน

2. ความรับผิดชอบต่อผู้บริหาร โดยช่วยผู้บริหารอยู่ตลอดเวลา ด้วยหลักการของประชาธิปไตย

3. ความรับผิดชอบต่อนักเรียน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยการใช้เทคนิคการสอน ที่จะสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้น ครูต้องทำตัวเป็นตัวอย่างแก่นักเรียน และสร้างวิถีชีวิต ประชาธิปไตยในห้องเรียนและในโรงเรียน ครูจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการที่จะชี้แนะแนวทางให้แก่ผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียน ได้พัฒนาความสามารถที่จะคิดต่อไป

4. ความรับผิดชอบต่อประชาชน โดยมีบทบาทเป็นผู้นำของสังคม เป็นตัวแทนทำการถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ จากโรงเรียนไปสู่ประชาคม

5. ความรับผิดชอบต่ออาชีพการสอน โดยครูต้องมีความสนใจในการสอน และปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ. 2517 จินตนา กลีกร (2517: 78) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความต้องการของครูพลศึกษา ระหว่างโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" พบว่า ครูใหญ่โรงเรียนรัฐบาลต้องการครูพลศึกษาที่แตกต่างจากครูใหญ่โรงเรียนราษฎร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมของครูพลศึกษาที่เคร่งครัดในระเบียบ หุดจาเฉียบขาดกับนักเรียน เป็นพฤติกรรมที่ครูใหญ่โรงเรียนรัฐบาลต้องการมากกว่าในโรงเรียนราษฎร์ และพบว่าครูพลศึกษาควรมีลักษณะที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง และใช้แบบทดสอบได้ดี

ในปี พ.ศ. 2521 มานิต โภคอินทรีย์ (2521: ง) ได้วิจัยเรื่อง "บทบาทของครูพลศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของครูพลศึกษาที่สำคัญคือ การพัฒนานิสัยการออกกำลังกายของนักเรียน การกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษา การวางระเบียบ การเรียนการสอน การร่วมโครงการสอนประจำปี การจัดเตรียมการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน การกำหนดนโยบายของสายวิชา การเข้าร่วมประชุมของโรงเรียน การเผยแพร่ชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน การเป็นผู้นำกิจกรรมของชุมชน และการดำเนินงานอภิศนเพื่อวิชาชีพ

ในปี พ.ศ. 2522 ภาณิต บิลมาศ (2522) ทำการวิจัยเรื่อง "คุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงปรารถนาสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะครูพลศึกษาที่พึงปรารถนา สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ควรประกอบด้วย คุณลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. ด้านการสอน ครูพลศึกษาควร เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ ความมุ่งหมายของหลักสูตรทางการพลศึกษา และรู้จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ
2. ด้านสุขภาพทางกาย และสุขภาพทางจิต ครูพลศึกษาควร เป็นผู้ที่มีความคล่องแคล่วว่องไว และมีสมรรถภาพทางกายดี
3. ด้านวิชาการ ครูพลศึกษาควร เป็นผู้มีความรู้ เรื่องอันตรายที่จะเกิดจากการ เรียนกิจกรรมพลศึกษา และเอาใจใส่ป้องกันโรคติดต่อ
4. ด้านบุคลิกภาพ ครูพลศึกษาควร เป็นผู้ที่มีการควบคุมอารมณ์ และอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง
5. ด้านคุณธรรมความประพฤติ และการมีน้ำใจนักกีฬา ครูพลศึกษาควร เป็นผู้มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และซื่อสัตย์สุจริต
6. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูพลศึกษาควร เป็นผู้ที่ปรับตัว เข้ากับบุคคลอื่น ๆ ได้ดี และให้ความร่วมมือ ในกิจกรรมพลศึกษาของนักเรียน
7. ด้านการอบรม การปกครอง และการ เป็นผู้นำ ครูพลศึกษาควร เป็นตัวอย่างที่ดี และรักษาความลับของนักเรียน
8. ด้านการ เป็นพลเมืองดี ในสังคมประชาธิปไตย ครูพลศึกษาควร เป็นผู้ยึดมั่นในสถาบันชาติ คำสั่งนา พระมหากษัตริย์ และรู้จักรักษาความลับของทางราชการ
9. ด้านความ เชื่อมั่นในตนเอง และ เป็นตัวของตัวเอง ครูพลศึกษาควร เป็น ผู้ที่มีความภูมิใจในอาชีพ มีสัจจะ และซื่อตรงต่อตัวเอง
10. ด้านการกีฬา และความสามารถทางการกีฬา ครูพลศึกษาควร เป็นผู้ที่สามารถสอน และ เข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาได้หลายอย่าง และมีลักษณะท่าทางของ

นักกีฬา

ในปี พ.ศ. 2523 ชาตชัย เรื่องขจร (2523: ง) ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อสมรรถภาพการปฏิบัติงานของอาจารย์พลศึกษา ในวิทยาลัยครู" ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่า อาจารย์พลศึกษามีสมรรถภาพการปฏิบัติงานมากทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ สมรรถภาพการปฏิบัติงานด้านพัฒนาบุคลิกภาพ ด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ด้านการสอน และการประเมินผล การจัดการแข่งขันกีฬา การปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าภาควิชาพลศึกษา การจัดสถานที่ อุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวก และการปฏิบัติหน้าที่พิเศษ

ในปี พ.ศ. 2524 อนันต์ เอี้ยวเจริญ (2524: ง) ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และครูพลศึกษา เกี่ยวกับสมรรถภาพของครูพลศึกษา" ผลการวิจัยพบว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียน และครูอื่น ๆ มีความเห็นว่า ครูพลศึกษา ควรจะมีสมรรถภาพในด้านต่อไปนี้ในระดับมาก คือ สมรรถภาพในด้านความเข้าใจ และการใช้หลักสูตรการสอน และการบริหารด้านวิชาการ ด้านการปกครอง ชั้นเรียน และการแนะแนวด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านการปรับปรุงบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านการประเมินผล และด้านพฤติกรรมทั่วไป สำหรับครูพลศึกษานั้น นอกจากจะมีความเห็น เช่นเดียวกับผู้บริหารโรงเรียน และครูอื่น ๆ ดังกล่าวแล้ว ยังมีความเห็นว่า ครูพลศึกษาควรมีสมรรถภาพในด้านต่อไปนี้คือ ครูพลศึกษาจะต้องเห็นว่า การสอนพลศึกษาเป็นอาชีพที่มีเกียรติ ครูพลศึกษาจะต้องมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ การสอนและการช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ต้องมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพของตน ยินดีให้ความช่วยเหลือโรงเรียน สนใจและปรับปรุงวิชาชีพของตนเอง มีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบสูง มีความยุติธรรม ตรงต่อเวลา และมีเหตุผล มีความรับผิดชอบในการสอน

ในปี พ.ศ. 2525 สมบูรณ์ ลิขิตยงวรา (2525: ง) ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา และครูพลศึกษาในโรงเรียนราษฎร์ระดับประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับสมรรถภาพครูพลศึกษา" ผลการวิจัย

พบว่า ทั้งผู้บริหารการศึกษาและครูพลศึกษา มีความเห็นว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียน
ราษฎร์ระดับประถมศึกษาควรจะมีสมรรถภาพมากในด้านต่อไปนี้คือ

ด้านความรู้ ครูพลศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจว่าพลศึกษาไม่ใช่
เป็นการ เล่นกีฬาแต่เพียงอย่างเดียว มีความรู้ เกี่ยวกับความเจริญเติบโตและการ
พัฒนาของเด็กดี

ด้านเทคนิควิธีสอนและการใช้อุปกรณ์ ครูพลศึกษาจะต้องจัดการสอน
เป็นไปในลักษณะที่ให้นักเรียนแสดงออกและมีส่วนร่วมมากที่สุด รู้จักใช้แรงงูใจ
ในการสอน

ด้านคุณลักษณะและเจตคติ ครูพลศึกษาจะต้องมีความรักและศรัทธาใน
วิชาชีพของตน

ด้านสุขภาพ ครูพลศึกษาจะต้องมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและหน้าที่
ตระหนักในความสัมพันธ์ของวิชาพลศึกษาที่มีต่อสุขภาพทางกายและทางจิต

ด้านมนุษยธรรม ครูพลศึกษาจะต้องให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ
ของโรงเรียนและชุมชน มีจิตใจเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ช่วยเหลือ เพื่อนครูและนักเรียนทุกคน

ด้านบุคลิกภาพ ครูพลศึกษาจะต้องมีความกระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว
ว่องไว รู้จักเอาใจใส่รักษาความสะอาดของร่างกายอยู่เสมอ

ด้านการปกครอง ครูพลศึกษาจะต้องมีความสามารถปฏิบัติตามการ
ปกครองแบบประชาธิปไตย สามารถกระตุ้นนักเรียนให้มีการยอมรับ และปฏิบัติตาม
กฎระเบียบที่วางไว้ สามารถแก้ปัญหา เฉพาะหน้าที่อาจเกิดขึ้นได้ทันที

ด้านการกีฬาและความสามารถทางกีฬา ครูพลศึกษาจะต้องมีความสามารถ
สอนและเล่นกีฬาได้หลายอย่าง สามารถเป็นกรรมการตัดสินกีฬาโดยทั่วไปได้

ด้านการวัดและประเมินผล ครูพลศึกษาจะต้อง เข้าใจหลักและวิธีการ
ประเมินผลทางพลศึกษาอย่างดี สามารถวัดผลได้ด้วยการสังเกต สามารถประเมิน
ผลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ด้านการให้การบริการ ครูพลศึกษาจะต้องมีความสามารถในการจัดการ

แข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน สามารถแนะนำแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ให้เด็กได้

ในปี 2526 มนตรี ไชยพันธุ์ (2526: ง-๑) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนภูมิภาค ตามการรับรู้ของตนเอง" โดยใช้แบบสอบถามครูพลศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล 189 คน โรงเรียนราษฎร์ 112 คน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของครูพลศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก คือ วัดและประเมินผลทักษะความสามารถในการเรียนวิชาพลศึกษา ชี้แจงและแนะนำให้นักเรียนเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาพลศึกษา วางแผนใช้สถานที่ บทบาทของครูพลศึกษาที่มีต่อนักเรียน คือ กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษา ควบคุมดูแลความปลอดภัยของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนใช้สถานที่และอุปกรณ์ทางพลศึกษา พัฒนานิสัยในการออกกำลังกายของนักเรียน นำนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม พัฒนาด้านร่างกายของนักเรียน ควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียน พัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน บทบาทของครูพลศึกษาที่มีต่อสายวิชาพลศึกษา คือ จัดเตรียมการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน จัดเตรียมการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน บทบาทของครูพลศึกษาที่มีต่อโรงเรียน คือ เข้าร่วมประชุมของโรงเรียน เผยแพร่ชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน ให้คำปรึกษากับเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน ปฏิบัติงานสุภาพภายในโรงเรียน ส่วนบทบาทของครูพลศึกษาที่มีต่อวิชาชีพนั้น คือ สร้างภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับการเป็นครูพลศึกษา เผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้อง เกี่ยวกับพลศึกษาให้กับบุคคลในวงการอื่น ๆ

และในปี 2528 คักลวรรณ เปลี่ยนขำ (2528: ง-๑) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามการรับรู้ของตนเอง" โดยใช้แบบสอบถามครูพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในส่วนภูมิภาค 288 คน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของครูพลศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ปลุกฝังความมีน้ำใจนักกีฬาขณะสอน สร้างระเบียบวินัยให้นักเรียน บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ รับผิดชอบในการสอน ดำเนิน

การสอนโดยเลือกวิธีการสอน ให้แรงจูงใจนักเรียนในการเรียนกิจกรรมผลึกษา บทบาทของครูผลึกษาที่มีต่อนักเรียนที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ควบคุมดูแลความปลอดภัยของนักเรียน ควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียน นำนักเรียนในการร่วมกิจกรรมผลึกษา พัฒนานิสัยในการออกกำลังกายของนักเรียน บทบาทของครูผลึกษาที่มีต่อโรงเรียนที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ฝึกสอนกีฬา

วรรณคดีและงานวิจัยต่างประเทศ

ปี ค.ศ. 1963 ลอเรนซ์ เอ. เพป และหลุยส์ อี. มินส์
(Laurence A Pape and Louis E Means : 79 - 93) ได้แบ่งลักษณะของครูผลึกษาออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. ครูที่รู้สึกว่าคุณสมบัติของส่วนใหญ่ของเขา คือ การสอนกิจกรรมแก่นักเรียน สนใจนักเรียนน้อย แผนการสอนก็ไม่ค่อยกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียน
2. ครูที่เคร่งในระเบียบวินัยในชั้นเรียนมากเกินไป เขาจะรู้สึกว่าเขาไม่ต้องรับผิดชอบต่อการสอนทักษะพื้นฐานให้นักเรียน
3. ครูที่ไม่เข้าใจบทบาทของผลึกษาอย่างแท้จริง โดยคิดว่าทฤษฎีนั้นนำมาปฏิบัติไม่ได้
4. ครูที่ยึดถือหนังสือและตารางสอนเป็นสำคัญ ทักคั่นคิดในชั้นเรียนของเขา คือ งานที่จะต้องทำให้เสร็จ
5. ครูที่ไม่เชื่อในคุณค่าของการผลึกษาในชั้นเรียน โค้ชกีฬาประเภทต่าง ๆ หรือ ครูเต้นรำ เห็นว่ากิจกรรมอื่น ๆ มีความสำคัญน้อยกว่าสิ่งที่เขามีความชำนาญอยู่แล้ว

นอกจากนี้เขายังกล่าวอีกด้วยว่า ครูที่มีประสิทธิภาพคือ ครูที่ทำงานโดยมีความยืดหยุ่น เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนอย่างกว้างขวาง เข้าใจการใช้ผลึกษาในการเรียนการสอน ใช้ทักษะที่เหมาะสมในการเรียนการสอน รู้ว่าจะสอนกิจกรรมนั้นได้อย่างไร และตระหนักถึงความซับซ้อนของกระบวนการเรียนการสอน ครูผลึกษาควรจะมีคุณลักษณะพิเศษคือ มีสุขภาพ และทางกายเคลื่อนไหวดีมาก เชื่อว่าผลึกษา

ไม่ใช่การเล่นกีฬาอย่างเดียว ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และต้องเป็นบุคคลที่ชื่นชอบของคนทั่วไป พฤติกรรมที่จะทำให้เป็นผู้เชี่ยวชาญได้ควรมีดังนี้ ส่งเสริมให้ผู้อื่นพูดถึงความสนใจของเขา จำชื่อเพื่อนใหม่ และความสนใจของเขาได้ เคารพต่อความคิดของผู้อื่น ไม่เอาตนเองเป็นศูนย์กลาง รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา กระตุ้นให้คนอื่นทำและพูด มองเห็นความคิดของแต่ละคน แสดงความคิดเห็นโดยปราศจากการโต้แย้ง เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม ให้คำแนะนำแก่คนอื่น ๆ ได้ มีอิทธิพลทำให้คนมาทำงาน หรือร่วมกิจกรรมด้วยกัน การปรากฏตัว เป็นที่ประทับใจแก่คนทั่วไป มีคุณสมบัติที่จะควบคุมพฤติกรรมของตน

ปี ค.ศ. 1967 โคเวล และชเวิน (Cowell and Schwehn : 59) กล่าวว่า ครูที่จะสอนผลึกษาอย่างมีประสิทธิภาพได้ ต้องอาศัยองค์ประกอบของคุณสมบัติในตัวครูคือ บุคลิกภาพของครู ความรู้ และทักษะ ความสนใจในงานและทำหน้าที่ เป็นศูนย์กลางในการ เรียนรู้ในโรงเรียน

ปี ค.ศ. 1973 ดอททรี (Daugherty : 66-76) กล่าวว่า ครูผลึกษาควรมีลักษณะดังนี้ มีความมั่นคงทางอารมณ์ เพื่อส่งเสริมให้บุคลิกภาพที่ดีเป็นที่น่าพอใจ ครูที่ประสบความสำเร็จมักจะเป็นมิตร ชอบแสดงออกและมีความสัมพันธ์กับนักเรียนดี มีความรู้ ค้นเคยกับทักษะ และเทคนิคทุกอย่างที่จำเป็นต่อการสอนผลึกษา อุทิศเวลาและตัวเอง กระตือรือร้น สนใจความแตกต่างระหว่างบุคคล สนใจในวิชาชีพ ปรับปรุงสถานการณ์ของตนโดยการวิจัยศึกษา เข้าร่วมสมาคมวิชาชีพ มีจุดหมายและวัตถุประสงค์ในการสอน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน รู้จักเลือกกิจกรรมการสอนที่เหมาะสม มีสุขภาพดีทั้งทางกายและจิตใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มีน้ำเสียงในการพูดดี สุภาพ นอกจากนี้ควรมีลักษณะพิเศษคือ รู้และปฏิบัติตามปรัชญาทางการผลึกษา สามารถตอบคำถามทางผลึกษา และสามารถสาธิตการสนทนกิจกรรมผลึกษาได้ มีลักษณะภายนอกเป็นที่น่าประทับใจแก่ผู้พบเห็น มีความคุ้นเคยกับระบบโรงเรียน นอกจากนี้ดอททรี (Daugherty) ยังได้กล่าวถึงงานวิจัยของบารริการ์ (Barrigar) ซึ่งเขียนในหนังสือเกี่ยวกับผู้อำนวยการทางวิชาผลึกษา ซึ่งมีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า "Director of Physical Education"

โดยส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ใหญ่ และผู้บริหาร 70 เมือง เพื่อสอบถามว่า ครูพลศึกษาที่เขาปรารถนาควรมีคุณสมบัติเช่นไร ก็ได้คำตอบดังนี้คือ

1. มีบุคลิกภาพที่ดี ลักษณะที่ดี มีอารมณ์มั่นคง
2. มีวุฒิทางพลศึกษาก่อนที่จะทำการสอนพลศึกษา
3. มีภูมิหลังทางด้านวัฒนธรรมกว้างขวาง
4. เข้าใจและชื่นชมสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับการสอน
5. สนใจสอน เด็กมากกว่าสอน เนื้อหา
6. มีความรู้ เกี่ยวกับความ เจริญเติบโตของ เด็กและพัฒนาการของ เด็ก
7. มีประสิทธิภาพในการ สร้างความสัมพันธ์กับ เด็ก เพื่อนครู และผู้ปกครอง
8. เข้าใจภาระหน้าที่ของงานพลศึกษาที่หลักสูตรกำหนด และสนใจโปรแกรมทั้งหมดของโรงเรียน
9. สนใจและพยายามปรับปรุงวิชาชีพของตน
10. สามารถบอกความหมายของการพลศึกษาแก่คนอื่นได้
11. สาธิตกิจกรรมที่น่าพอใจแก่ เด็ก
12. สามารถสาธิตทักษะ เบื้องต้น และการ เคลื่อนไหวต่าง ๆ ของกิจกรรมพลศึกษา
13. มีความ เป็นอิสระ ยุติธรรม และ เคารพต่อนักเรียนทุกคนโดยเฉพาะเด็กที่พิการ และมีความสามารถต่ำกว่าปกติ

ปี ค.ศ. 1976 บาเลย์ และ ฟิลด์ (Balay and Field : 100-101) ได้กล่าวถึง ขอบข่ายหน้าที่ของครูอาจารย์พลศึกษาไว้ว่า ครูพลศึกษามีหน้าที่สอนวิชาพลศึกษา ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ซึ่งมีทั้งหลักการ ทฤษฎี และกิจกรรมพลศึกษาหลายชนิด และครูพลศึกษามีหน้าที่ต้องจัดกิจกรรมอีกหลายประเภทให้แก่ โปรแกรม

การแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน การโค้ชกีฬา การสอนวิชาสุขศึกษา การประสานงานกับโปรแกรมสุขภาพโดยส่วนรวมของโรงเรียน การอยู่ค่ายพักแรม การศึกษากลางแจ้ง และบรรดิการทางพลศึกษา นอกจากนี้ครูอาจารย์พลศึกษา จะต้องแบ่งเวลาสำหรับการวิจัยทางพลศึกษาด้วย

ปี ค.ศ. 1979 สก็อตเตอร์ (Scotter : 301-302) ได้สรุปลักษณะของครูในอนาคตคิดว่า จะต้องประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

1. มีความสามารถในการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจได้ดี
2. มีความสามารถในการรักษาระเบียบวินัยได้ดี และยุติธรรม
3. มีความสามารถในการจูงใจอย่างดี
4. มีกำลังใจ ขวัญดี
5. มีความรัก และเอาใจใส่เด็ก
6. มีครัทธา และกระตือรือร้นในวิชาชีพ
7. มีลักษณะของความ เป็นมิตร
8. มีบุคลิกภาพทั่วไปดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย